

NORGES HØYESTERETT

Den 9. februar 2005 avsa Høyesterett kjennelse og dom i

HR-2005-00209-A, (sak nr. 2004/1888), straffesak, anke,

A (advokat Gunnar K. Hagen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Petter Sødal)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Coward**: Saken gjelder for Høyesterett spørsmålet om tap av retten til å føre motorvogn for en mann som er dømt for en rekke overgrep mot sin ektefelle, og blant annet er funnet skyldig i å ha brukt bil som middel ved et skremmende, forsettlig grovt skadeverk og forsettlig overtredelse av vegtrafikkloven § 3.
- (2) Ved Larvik tingretts dom 10. juni 2004 ble A dømt til fengsel i fire år, derav ett år betinget, til å betale erstatning med vel 3 000 kroner og oppreisning med 150 000 kroner til ektefellen, og dessuten for alltid fradømt retten til å føre motorvogn. Domsslutningen lyder slik:
- ”1. A, f. 00.00.55, dømmes for overtredelse av strl. § 228, 1. ledd, jfr. § 232, strl. § 229, 1. str.alt., jfr. § 232, strl. 223, 1. ledd, strl. 222, 1. ledd, 2. str. alt., jfr. § 232, 3. pkt., strl. § 227, 2. str. alt., jfr. § 232, 3. pkt., strl. § 291, jfr. § 292 og vegtrafikkkl. § 31, 1. ledd, jfr. § 3, alt sammenholdt med strl. § 62, 1. ledd, til en straff av fengsel i 4 – fire – år, hvorav 1 – ett – år gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år. Til fradrag i straffen går 53 – femtitre – dagers utholdt varetektsfengsel.
2. A, f. 00.00.55, fradømmes for alltid retten til å føre motorvogn.
3. A, f. 00.00.55, dømmes til innen 14 – fjorten – dager å betale erstatning med kr. 3.094 – kronertretusenognittifire – og oppreisning med kr. 150.000 – kronerettthundrefemtitusen – til B.”
- (3) A anket til Agder lagmannsrett, som i ankeforhandlingen behandlet anken over straffutmålingen, tapet av føreretten og avgjørelsen om oppreisning. I lagmannsrettens dom 29. november 2004 ble anken tatt til følge ved at fengselsstraffen ble satt ned til to år

og seks måneder, oppreisningsbeløpet satt ned til 100 000 kroner og tapet av føreretten begrenset til fire år. Domsslutningen lyder slik:

”I tingrettens dom gjøres følgende endringer:

1. **Straffen fastsettes til fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder med fradrag av 72 – syttito – dagers varetektsfengsel.**
2. **Tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn fradømmes for en periode av 4 – fire – år.**
3. **I oppreisning til B betaler A innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse 100 000 – etthundretusen – kroner.**

Saksomkostninger til det offentlige idømmes ikke.”

- (4) A anket til Høyesterett over saksbehandlingen, straffutmålingen, oppreisningen og tapet av føreretten. Høyesteretts kjæremålsutvalg tillot bare anken over førerettstapet fremmet. A anfører her prinsipielt at han ikke skal idømmes tap av retten til å føre motorvogn, subsidiært at tidsperioden for tapet settes ned.

- (5) *Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.*

- (6) A er ca. 50 år gammel og tidligere ustraffet. Som det har fremgått, gjelder dommen nå en rekke overgrep mot hans ektefelle. Flertallet av overgrepene har liten interesse for spørsmålet om tap av føreretten. De hendelsene som er relevante for spørsmålet, fant sted om kvelden 19. april 2004, etter at A først hadde utsatt ektefellen for frihetsberøvelse, tvang og trusler på badet i hjemmet. Lagmannsretten beskriver det videre hendelsesforløpet slik:

”Etter å ha kommet ut fra badet, tok fornærmede straks med seg datteren ... og gikk ut til bilen. Siktede kom løpende etter henne. Hun startet bilen og kjørte av gårde, mens siktede kjørte etter henne i en annen bil, en Mazda pick-up. Etter en kort strekning stoppet fornærmede for noen barn ved veien. Siktede kjørte med vilje inn i bilen hennes bakfra, slik at bilen ble stående på skrå. Siktede rygget og tok rennefart for så å kjøre inn i fornærmedes bil i siden. Han traff på høyre side like bak passasjerstet hvor datteren satt. Siktede skjov fornærmedes bil flere titalls meter bortover veien. Fornærmedes bil ble påført store materielle skader, men verken hun eller datteren kom fysisk til skade.

Siktede gikk ut av sin bil og bort til fornærmede. Han hadde med seg en hammer. Ved å dra henne etter håret og ved slag med hånden og hammeren tvang han henne inn i sin egen bil og kjørte av gårde med henne. Han tildelte henne også i bilen og under kjøringen flere slag med hammeren. Fornærmede ropte ”A, du dreper meg”, hvortil han svarte ”Ja”. Fornærmedes bror kjørte etter siktede og han stoppet etter en kort strekning. Broren greide å overmanne siktede ved hjelp av pepperspray.”

- (7) For handlingene i det første av de siterte avsnittene ble A dømt for overtredelse av straffeloven § 291 jf. § 292 og vegtrafikkloven § 3, for handlingene i det andre avsnittet for overtredelse av straffeloven § 222 første ledd andre straffalternativ jf. § 232 tredje punktum, § 223 første ledd og § 229 første straffalternativ jf. § 232.
- (8) Regler om tap av retten til å føre motorvogn finnes i vegtrafikkloven § 33. Jeg nevner at reglene ble endret ved lov 4. juli 2003 nr. 77, som overførte til domstolene avgjørelsene om tap av førerett på grunn av straffbare forhold. Endringene trådte i kraft 1. januar 2004,

slik at de nye reglene skal anvendes i vår sak. – Etter § 33 nr. 1 første ledd kan det i straffedom mot en som har førerett, fastsettes tap av føreretten – for en bestemt tid eller for alltid – hvis ”hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers” krever det. I vår sak er det ikke tvilsomt at A er domfelt for straffbare handlinger. Spørsmålet er om hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers tilsier tap av føreretten, og i tilfelle for hvor lang tid. Det er nevnt i lagmannsrettens dom, og bekreftet av aktor og forsvarer for Høyesterett, at det ikke finnes tilfeller i tidligere forvaltnings- eller rettspraksis som belyser spørsmålet om tap av føreretten i vår sak.

- (9) En viss veiledning kan man finne i nærmere bestemmelser om tap av føreretten som er gitt i forskrift 19. desember 2003, med hjemmel i femte ledd i vegtrafikkloven § 33 nr. 1. Mest relevant for vår sak anser jeg §§ 2-5 og 2-6 i forskriften. § 2-5 gjelder ”Trafikksikre forseelser” og belyser dermed særlig lovens alternativ om hensynet til trafikksikkerheten. Det heter innledningsvis:

”Ileggelse av straff etter vegtrafikkloven § 3 første ledd, gir grunnlag for tap av førerett dersom forholdet eller adferden har ført til trafikkuhell med personskade eller omfattende materielle skader, eller ført til situasjoner der slike skader lett kunne ha oppstått. Tapsperioden fastsettes etter nedenstående bestemmelser i punktene 1 til 15. Også andre typer overtredelser av vegtrafikkloven § 3 første ledd kan gi grunnlag for tap av førerett.”

- (10) § 2-6 har overskriften ”Bruk av motorvogn ved straffbare handlinger – allmenne hensyn”, og belyser altså særlig lovens alternativ om allmenne hensyn. Det heter innledningsvis:

”Når retten domfeller person med førerett for straffbare handlinger, skal det vurderes tap av føreretten når dette anses påkrevet av allmenne hensyn for å beskytte samfunnet mot de skadevirkninger det kan ha om vedkommende fortsatt tillates å føre motorvogn. Det må foretas en skjønnsmessig helhetsvurdering av om allmenne hensyn ut fra de konkrete forhold i saken krever fastsettelse av tap av førerett, herunder også forholdsmessigheten av det inngrep tap av førerett vil innebære. Et vilkår for fastsettelse av tap av førerett etter denne bestemmelsen er at det er klar sammenheng mellom bruken av motorvogn og den straffbare handling. For overtredelser som nevnt i punktene 1-4 nedenfor, fastsettes tapsperioden som nærmere angitt:”

- (11) Som det fremgår av det siterte, angir både § 2-5 og § 2-6 i videre punkter tapsperioder for forskjellige typer av overtredelser. Ingen av punktene omfatter imidlertid handlingene i vår sak. Det er her ikke spørsmål om – slik som oftest ellers – tap av føreretten på grunn av en uaktsom vegtrafikkforseelse, men på grunn av flere grove, forsettlig lovovertridelser, og med noe forskjellig tilknytning til vegtrafikken.
- (12) Tingretten og lagmannsretten har begrunnet tapet av føreretten i As påkjørsler på ektefellens bil, som ble straffet som forsettlig grovt skadeverk og forsettlig overtredelse av vegtrafikkloven § 3. Det fremgår av det jeg har sitert fra lagmannsrettens dom, at særlig den siste påkjørselen var kraftig – ektefellens bil ble skjøvet flere titalls meter og fikk store skader. Dette skjedde i et boligstrøk, og i en situasjon der ektefellen hadde stoppet fordi det var barn ved veien, og As atferd må betegnes som i høyeste grad trafikksikkerhetsfarlig. Selv om handlingene skjedde i en spesiell situasjon, og A ikke tidligere er straffet for trafikkovertridelser, viser handlingene at han i sinne kan reagere meget uforsvarlig i trafikken, og jeg er da kommet til at hensynet til trafikksikkerheten tilsier at han fratas føreretten. Ikke minst fordi han handlet med forsett, må handlemåten også anses som langt grovere enn slike uaktsomme forseelser som er regnet opp i forskriften § 2-5 – blant annet i forbindelse med utforkjøring og forbikjøring, der det er angitt

tapsperioder på fra seks eller ni måneder opp til tolv måneder.

- (13) Også alternativet allmenne hensyn tilsier tap av førerrett ut fra påkjørselseperioden. Det foreligger utvilsomt en slik "klar sammenheng" mellom bruken av bilen og skadeverket som angitt i forskriften § 2-6.
- (14) Jeg er kommet til at også de etterfølgende hendelsene – som er straffet som tvang, frihetsberøvelse og legemsbeskadigelse – tilsier tap av føreretten ut fra allmenne hensyn. Det fremgår av sitatet fra lagmannsrettens dom at A brukte bilen til å forfølge og innhente ektefellen, han tvang henne så inn i sin bil, kjørte av gårde med henne og slo henne flere ganger inne i bilen med en hammer han hadde tatt med. Jeg ser også her vilkåret i § 2-6 om "klar sammenheng" mellom de straffbare handlingene og bilbruken som oppfylt, og peker blant annet på at oppregningen i nr. 2 i denne bestemmelsen omfatter motorvogn benyttet som hjelpemiddel ved voldtekt.
- (15) Når det gjelder varigheten av førerrettstapet, fastsatte som nevnt tingretten tap av føreretten for alltid, mens lagmannsretten kom til at dette ville være en uforholdsmessig streng reaksjon, og begrenset tiden til fire år. Lagmannsretten viser blant annet til at A er snekker og i praksis avhengig av førerkort, og at tap av føreretten for alltid ville vanskeliggjøre hans resosialisering etter soning av straffedommen. Jeg er kommet til at lagmannsrettens fastsettelse av tapet til fire år gir en riktig reaksjon, slik at anken ikke fører frem.
- (16) For å avgjøre lengden av tapsperioden har det ikke vært nødvendig å ta stilling til hvor tungt hvert av lovens to hensyn – hensynet til trafikksikkerheten og allmenne hensyn – skal veie. Forsvarer og aktor har imidlertid gjort oppmerksom på at lagmannsretten synes å ha oversett en bestemmelse i forskriften § 8-3 sjette ledd. Det heter der at når tap av føreretten er fastsatt for ett år eller mer "for overtredelse av trafikale adferdsregler", skal det avlegges full ny førerprøve som vilkår for gjennerverv av førerrett. Domfellelsen av A omfatter vegtrafikkloven § 3, og jeg ser det som klart at hensynet til trafikksikkerheten isolert sett ville tilsi at han tapte føreretten i minst ett år, slik at bestemmelse om ny førerprøve skal tas inn i avgjørelsen.
- (17) Etter dette stemmer jeg for denne

K J E N N E L S E O G D O M :

1. Anken forkastes.
2. I lagmannsrettens dom gjøres følgende tillegg i domsslutningen:

A må avlegge full ny førerprøve som vilkår for gjennerverv av førerrett, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 1 femte ledd jf. forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv. § 8-3 sjette ledd.

- (18) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (19) Dommer **Støle:** Likeså.
- (20) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (21) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (22) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E O G D O M :

1. Anken forkastes.
2. I lagmannsrettens dom gjøres følgende tillegg i domsslutningen:

A må avlegge full ny førerprøve som vilkår for gjenerverv av førerrett, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 1 femte ledd jf. forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv. § 8-3 sjette ledd.